
Schritsen 36, Harlingen
bouwhistorische verkenning en waardestelling

Opdrachtgever: Adema architecten, Dokkum.
Uitvoering: J.A. van der Hoeve.
Onderzoek: juni 2002.

1. Inleiding

De bouwhistorische verkenning en waardestelling van het pand Schritsen 36 te Harlingen is verricht door J.A. van der Hoeve van het *bureau voor bouwhistorisch onderzoek J.A. van der Hoeve* te Utrecht, in opdracht van *Adema architecten* te Dokkum namens de *Hein Buismanstichting* te Harlingen. Doel van dit onderzoek was het vaststellen van de monumentwaarden, als voorbereiding op de restauratie van de panden.

Bij de verkenning op 28 mei 2002 zijn de bouwmassa, draagconstructie, gevels, indeling van de plattegronden en interieur-afwerking (plafonds, betimmeringen, deuren, vensters, schouwen etc.) geanalyseerd en beoordeeld, voor zover deze in de huidige toestand zichtbaar waren. Er heeft geen archiefonderzoek plaatsgevonden. Wel zijn enige historische gegevens aangeleverd door *Adema architecten*.

Het rapport bestaat uit een overzicht van de bouwgeschiedenis (hoofdstuk 3, blz. 4), een korte beschrijving van het pand (hoofdstuk 4, blz. 6) en een waardestelling (hoofdstuk 5, blz. 11). Direct na deze inleiding zijn korte samenvattingen van de beschrijving en de waardestelling opgenomen (hoofdstuk 2, blz. 2). De illustraties zijn achter de tekst geplaatst.

Utrecht, 29 juni 2002
J.A. van der Hoeve

2. Samenvatting

Samenvatting van de bouwgeschiedenis

Het pand Schritsen 36 is tot stand gekomen in twee 17de-eeuwse bouwfases: de eerste bouwfase betrof het voorste deel van het huis, de tweede bouwfase het achterste deel.

De oorspronkelijke indeling van de begane grond valt in hoofdlijnen te herleiden aan de hand van de kelder en de rookkanalen: (1) een voorkamer, (2) een tussenzone met onder meer een kelder, kastenwanden/ bedsteden en de zoldertrap en (3) een achterkamer. Deze hoofdopzet bepaalt nog steeds (weliswaar in een aangepaste vorm) de huidige plattegrond. De zolder kende reeds vanouds een indeling, zo valt op te maken uit verschillen in afwerking van de borstwering en de spanten. Eén van de zolderruimten was waarschijnlijk in gebruik als opslagruimte. Dit geldt in elk geval voor de gehele vloering.

In de 18de eeuw of vroege 19de eeuw moeten diverse modernisering en hebben plaatsgevonden, zowel in de gevels, de indeling als de interieur-afwerking. De exacte omvang van deze werkzaamheden valt vooralsnog niet te achterhalen. Wel lijkt het duidelijk dat op de begane grond van de voorgevel een (nieuwe) deur en twee schuifvensters zijn geplaatst. Mogelijk werd tevens een (brede?) gang van de voorkamer afgescheiden. De interieur-afwerking van deze voorkamer zal in dat geval geheel vernieuwd zijn. Eveneens uit deze periode stamt de achterkamer op de zolder. Deze kamer was ongetwijfeld in gebruik als een woonruimte, zo valt op te maken uit de rechte bakstenen zijwanden en de (relatief) rijk gedetailleerde schouw.

In de late 19de eeuw of vroege 20ste eeuw is het huis verdeeld in een beneden- en bovenwoning, hetgeen diverse aanpassingen in de indeling en interieur-afwerking noodzakelijk maakte. Deze bepalen de indeling van het huis nog steeds in belangrijke mate. Een verbouwing van 1955 had niet alleen een complete modernisering van de interieur-afwerking tot gevolg, maar ook enkele wijzigingen in de indeling en gevels. Sedertdien hebben geen (grote) wijzigingen meer plaatsgevonden.

Waardstelling

Het pand heeft hoge monumentwaarden door zijn gave 17de-eeuwse verschijningsvorm (bouw-massa, voor-, zij- en achtergevel en kapvorm) en casco (dragende muren, enkelvoudige balklaag en kapconstructie). Bijzondere aandacht vraagt de voorgevel, aangezien deze een karakteristiek voorbeeld is van een trapgevel in Hollandse renaissance. De hoofdopzet, indeling en detaillering zijn nog vrijwel geheel gaaf. De gewijzigde indeling van de begane grond voegt zich goed in de hoofdopzet van de gevel en heeft eveneens hoge monumentwaarden ("evolutiewaarden"). De geschilderde afwerking (oorspronkelijk uit de 18de of vroege 19de eeuw, meermalen hersteld) heeft door zijn zeldzaamheid hoge monumentwaarden.

De indeling van de begane grond is in fasen tot stand gekomen en heeft door verbouwingen een enigszins onoverzichtelijke opzet. Bovendien sluit deze opzet niet aan op de kelder en rookkanalen, die nog uit de bouwtijd stammen. De plaats van de kelder en de beide rookkanalen maken het mogelijk de oorspronkelijke opzet van het huis af te lezen, zodat deze elementen hoge monumentwaarden hebben. Het is mogelijk dat de stenen dwarswand tot de eerste opzet behoort, ondanks de merkwaardige positie halverwege de kelder. Uit de afwerking valt op te maken dat deze muur een hoge ouderdom heeft. Op grond hiervan worden positieve monumentwaarden aan deze muur toegekend. De rest van de indeling heeft een dusdanig gefragmenteerd karakter dat sprake is van indifferente monumentwaarden. Van de aanwezige interieur-afwerking hebben alleen de (19de-eeuwse) deurkozijnen en deuren positieve monumentwaarden, maar herplaatsing hiervan is mogelijk. Dit is ook al in eerdere instantie is gebeurd.

